

Resultat från inventeringar av kungsörn i Sverige 2009

Nationell sammanställning av länsstyrelsernas inventeringar

Innehåll

Inledning	2
Metodik	2
Organisation.....	3
Resultat	3
Tabeller och figurer	4
Litteratur	6

Versioner av Resultat från inventeringar av kungsörn i Sverige 2009

Version	Utgivningsdatum	Förändring
1.0	2010-04-12	-

Rapporten är skriven av Viltskadecenter som har Naturvårdsverkets uppdrag att årligen sammanställa länsstyrelsernas resultat från inventeringen av kungsörn.

Författare: Maria Levin

Omslagsbild

En årsunge under ett örnbö utanför Storuman i augusti 2009

Foto: Le Carlsson

Denna rapport kan beställas från

Viltskadecenter, Grimsö forskningsstation, 730 91 RIDDARHYTTAN. Tel: 0581 - 920 70, 69 73 35. Den kan även laddas ned som pdf från Viltskadecenters webbplats www.viltskadecenter.se

ISBN: 978-91-86331-07-8

Inledning

Riksdagen har beslutat att björn, järv, lo, varg och kungsörn skall finnas i så stora antal att de långsiktigt finns kvar i den svenska faunan och även kan sprida sig till sina naturliga utbredningsområden. I propositionen Sammanhållen rovdjurspolitik (prop. 2000/01:57), som har antagits av Riksdagen (protokoll 2000/01:88) anges olika mål för storleken på rovdjursstammarna. Målen uttrycks i *antal årliga föryngringar*, vilket för björn, järv, lo och varg innebär antal honor som föder ungar varje år och för kungsörn antal årliga *häckningar*. För kungsörn är miniminivån 600 årliga häckningar i landet.

Länsstyrelserna i län som omfattas av renskötselområdet har sedan 1996 haft det regionala ansvaret för inventeringen av kungsörn, liksom för björn, järv, lodjur och varg. Sedan 2002 har samtliga landets länsstyrelser detta ansvar. I denna rapport redovisas en nationell sammanställning av länsstyrelsernas inventeringsresultat beträffande antalet kända kungsörnhäckningar som registrerades 2008.

Föreliggande rapport är inte en populationsuppskattning av Sveriges kungsörnsbestånd.

Metodik

Viltskadeförordningen (2001:724) samt Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om inventering av björn, varg, järv, lodjur och kungsörn (NFS 2007:10) reglerar inventeringsverksamheten i detalj. I NFS 2007:10 anges bland annat vilka inventeringsmetoder och vilka kriterier som ska användas vid kvalitetssäkring och för att fastställa antalet häckningar.

Inventeringsarbetet är främst inriktat på att fastställa antalet häckande par av kungsörn. Fastställandet av antalet häckande par grundar sig på lokalisering av kungsörnsrevir och besök vid tidigare kända kungsörnsbon. Områden med tidigare kända häckningar av kungsörn besöks regelbundet under häckningssäsongen (mars – augusti). Därtill besöks i möjligaste mån områden som bedöms kunna hysa häckande kungsörnar, men där man sedan tidigare inte känner till något revir. Samtliga län har inte genomfört någon systematisk inventering, men har beredskap för insatser genom kommunikation med lokala ornitologer. Andra planerar att sätta in insatser i vissa delar under våren/sommaren.

En häckning bedöms som Häckning med okänt resultat om unge konstateras i boet före den 1 juni, varefter inget återbesök har gjorts, som Lyckad häckning om levande unge konstateras i boet efter 1 juni eller om flygg unge med minst en vuxen örn observeras i känt revir innan 15 september. En häckning bedöms som Misslyckad häckning om ingen unge, död unge, rötägg eller rötäggsrester konstateras i ett senare besök vid ett bo där det tidigare konstaterats ruvande fågel, ägg eller unge. Antalet redovisade kända revir omfattar även historiska revir och således områden där det idag inte finns kungsörnar. Antalet kontrollerade och besatta ger en rättvisare bild dels på insatsen och även status.

Vad som ska räknas till "renskötselområdet" är oklart i Västernorrlands län. De redovisar resultatet från länets två nordligaste kommuner (Sollefteå och Ö-vik) som innehåller ca 80-90 % av de renar som betar där vintertid.

Organisation

Länsstyrelsernas ansvar för inventeringen omfattar planering, genomförande, dokumentation, sammanställning och utvärdering. Dokumentation av inventeringsarbetet ska ske i den nationella rovdjursdatabasen Rovdjursforum. I området väster om odlingsgränsen i Norrbottens och Västerbottens län och motsvarande fjäll och fjällnära områden i Jämtlands län är det främst länsstyrelsernas fältpersonal som genomför fältarbetet. Öster och söder därom är det framför allt kungsörngrupper, som tillhör de ornitologiska regionalföreningarna, som genomför fältarbetet på uppdrag av respektive länsstyrelse. Länsstyrelserna redovisar det material de haft tillgång till och kunnat styrka utifrån de kriterier som satts upp nationellt. Viltskadecenter gör årligen en nationell sammanställning av länsstyrelsernas uppgifter.

Resultat

Totalt har 91 lyckade häckningar, 3 häckningar med okänt resultat samt 30 misslyckade häckningar registrerats i Sverige under 2009 (tabell 1, figur 2). De sammanlagt 124 häckningarna fördelades på 11 län. Flest häckningar konstaterades i Norrbottens och Gotlands län (36 respektive 30 st). 58 % av det totala antalet häckningar 2009 fanns inom renskötselområdet. Samma förhållande gäller för andelen lyckade häckningar. 2009 minskade det totala antalet häckningar i landet med 156 st jämfört med 2008. Minskningen utanför renskötselområdet var 30 st och inom renskötselområdet 126 st. Östergötlands båda revir delas med Örebro och Södermanlands län. 5-6 av reviren i Gävleborgs län delas med Jämtlands och Västernorrlands län.

Under åren 2000 – 2009 har antalet registrerade häckningar varierat mellan 105 (år 2000) och 280 (2008) (figur 1). Kategorin Misslyckade häckningar/avbrutna häckningar började användas inventeringssäsongen 2005. Sådana häckningar räknades tidigare in i kategorin Lyckade häckningar.

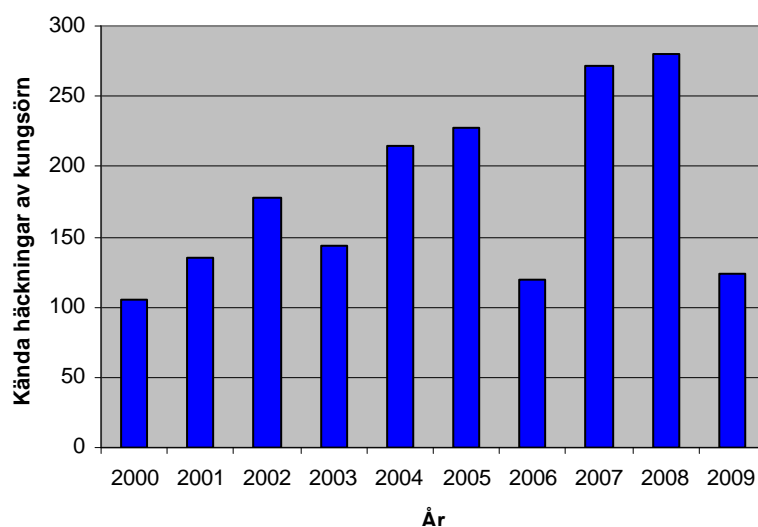
Anledningen till den dåliga häckningsframgången framför allt i norra Sverige kan, enligt Kungsörnsgruppen och länsstyrelserna, eventuellt bero på snö legat kvar i höjdlägen och i bona under tiden för äggläggning. De påpekar dock att 2009 kanske skulle ha blivit ett dåligt år även om snöförhållandena varit bättre, eftersom 2009 föregicks av två bra häckningsår och att det då brukar kunna följas av ett sämre år. Ytterligare en förklaring kan vara att tillgången på sork varit dålig, vilket även påverkar andra av kungsörnens bytesdjur, t ex skogsfågel, hare och räv.

Tabeller och figurer

Tabell 1. Antal lyckade häckningar, häckningar med okänt resultat och misslyckade häckningar av kungsörn inom och utanför renskötselområdet samt totalt i Sverige 2009.

Län	Antal häckningar 2009				Revir 2009		
	Lyckade	Okänt resultat	Misslyckade/ Avbrutna	Totalt	Redovisade besatta revir	Besökta (kontrollerade)	Kända revir
Stockholm	0	0	0	0	0	0	0
Uppsala	0	0	0	0	4	3	3
Södermanland	0	0	0	0	0	0	3
Östergötland	0	0	0	0	3	3	3
Jönköping	1	0	0	1	3	3	3
Kronoberg	1	1	0	2	2	3	3
Kalmar	0	0	0	0	0	0	0
Gotland	22	0	8	30	48	48	52
Blekinge	0	0	0	0	0	0	0
Skåne	6	1	1	8	8	9	9
Halland	0	0	2	2	2	4	4
Västra Götaland	0	0	0	0	0	0	0
Värmland	0	0	0	0	5	6	6
Örebro	0	0	0	0	0	0	0
Västmanland	0	0	0	0	0	0	0
Dalarna	6	0	2	8	48	53	55
<i>Varav i rensk.omr.</i>	0	0	1	1	10	11	13
Gävleborg	1	0	0	1	19	19	19
Västernorrland	3	0	5	8	47	50	55
<i>Varav i rensk.omr.</i>	2	0	5	7	30	32	39
Jämtland	8	1	4	13	27	119	132
Västerbotten	11	0	4	15	74	150	175
Norrbottn	32	0	4	36	123	246	310
Hela landet	91	3	30	124	413	716	832
<i>Varav i rensk.omr.</i>	53	1	18	72	264	558	669
<i>Varav utom rensk.omr.</i>	38	2	12	52	149	158	163

Källa: Länsstyrelserna och kungsörnsgrupperna

Källa: Länsstyrelserna och Kungsörnsgrupperna

Figur 1. Totala antalet häckningar (inkl lyckade häckningar, häckningar med okänt resultat och misslyckade häckningar) registrerade av kungsörnsgrupperna och länsstyrelserna 2000 - 2009.

Litteratur

Inventering av järv, lo, varg, björn och kungsörn i Västerbottens län. Slutrapport för inventeringssäsong 2008-2009. Länsstyrelsen i Västerbottens län. Dnr 502-722-2009.

Inventering av rovdjur i Örebro län 2008/2009. Årsrapport 2009. Länsstyrelsen i Örebro län. Publ. nr 2009:43. Dnr: 5026-18119-2009.

Inventeringsrapport för varg, lodjur, järv, björn och kungsörn i Gävleborgs län 2008/2009. Länsstyrelsen i Gävleborgs län.

Resultat av 2008/2009 års rovdjursinventering i Jämtlands län. Länsstyrelsen i Jämtlands län. Dnr 502-8188-09.

Resultat av 2009 års rovdjursinventering i Norrbottens län. Länsstyrelsen i Norrbottens län. Dnr 502-13276-08.

Slutrapport för inventeringar av lodjur, järv, varg, björn och kungsörn i Västernorrlands län 2008-2009. Länsstyrelsen i Västernorrlands län. Dnr 502-11129-09.

Viltskadecenter är ett serviceorgan för myndigheter, organisationer, enskilda näringsidkare och allmänheten. Centret arbetar på uppdrag av Naturvårdsverket och tillhör Sveriges Lantbruksuniversitet. Viltskadecenter bistår bland annat med information om förebyggande åtgärder för att förhindra skador från fredat vilt.

Viltskadecenter, Grimsö Forskningsstation, 730 91 Riddarhyttan
www.viltskadecenter.se

ISBN 978-91-86331-07-8

